

Våra röster för Luleås landsbygd Ungas röst som växer mot framtiden de bär

Ungdomarna bakom denna skrivelse

Alise Öberg

Brändön / Öarna – 18 år

John Bäckström

Ersnäs – 17 år

Edward Wikström

Brändön / Öarna – 19 år

Evelina Palo

Råneå – 20 år

Kevin Olsson

Brändön / Öarna – 19 år

Alvina Nyman

Brändön / Öarna – 17 år

Meddelande från Ung i Luleå / On The Go

Din Röst, Din By är Ung i Luleås satsning för att lyfta ungas perspektiv i landsbygden. Projektet bygger på ungas erfarenheter, lokalkunskap och deras vilja att påverka sin närmiljö. Arbetet är inspirerat av Arctic Youth Futures Workshop i Reykjavik 2025 men genomfört i en lokal kontext.

Processen genomfördes under en workshop på Cape East där ungdomarna utforskade sina byars behov, prioriterade de viktigaste frågorna och tillsammans formulerade detta Bybrev. Brevet är deras samlade röst och speglar både deras vardag och deras visioner för framtidens landsbygd. Brevet är framtaget för att ge beslutsfattare ett tydligt underlag som kan användas i den fortsatta planeringen för Luleås landsbygder.

Tack till alla som deltagit och till er som tar del av deras perspektiv. Genom att lyssna till unga lägger vi grunden för en hållbar och attraktiv landsbygd i Luleå 2040.

Vincent Rankila

Verksamhetsledare

Mobila Fritidsgården On The Go

Per Aronsson

Enhetschef Ung i Luleå

Till er som formar Luleås framtid

Vi ser en chans att vara med och förändra vår framtid på landsbygden. Alltför ofta fattas beslut om oss unga utan att vi bjuds in, trots att det är vi ungdomar som ska leva med både misstagen och de goda förändringarna som ni vuxna i kommunen beslutar om. Vi har tydliga uppfattningar om allt från infrastruktur och kollektivtrafik till skola, trygghet och psykisk hälsa, och vi förväntar oss att de tas på allvar.

För oss är landsbygden mer än en plats. Den är vårt hem och vår framtid, en del av kommunen där vi ser stora möjligheter till förbättring om unga får vara med och påverka. Vi vill öka säkerheten, stärka gemenskapen och skapa bättre förutsättningar för en rättvis och hållbar framtid för alla unga i byarna. Det kräver beslut som inte bara handlar om oss utan fattas tillsammans med oss.

Infrastruktur och tillgänglighet

Vi som bor på landsbygden vet att trygg infrastruktur inte är en extra förmån. Det är en grundförutsättning för att kunna bo kvar, ta sig till skolan, komma till jobbet och delta i föreningsliv och fritidsaktiviteter. Idag går barn och unga i mörker till bussen tidiga morgnar och sena eftermiddagar. Vägar, byar och busshållplatser är ofta dåligt belysta, vilket skapar oro och rädsla hos både unga och föräldrar. När sikten är dålig och vägen inte känns trygg väljer en del att avstå från aktiviteter, eller så kör man ändå med en klump i magen. Samtidigt brister det i underhållet av vägarna. Vintern gör dem hala, snön ligger kvar för länge och potthål dyker upp överallt.

När bussen inte går är bilen den enda möjligheten att ta sig fram, och då måste vägen vara säker. Ingen vill riskera att hamna i diket och veta att ambulans och räddningstjänst är minst tjugo minuter bort. År 2040 ser vi framför oss en landsbygd där vägarna är regelbundet underhållna, säkra och belysta, där busshållplatser och gångvägar är trygga att använda året runt och där unga inte behöver välja mellan sin säkerhet och sin möjlighet att delta i vardagslivet.

Skola och utbildning

För att säkra att det även i framtiden finns engagerade och kompetenta lärare i landsbygdens skolor behöver läraryrket göras mer attraktivt. Ett sätt är att lyfta fram styrkan i mindre skolor, där närheten till eleverna, den familjära miljön och den starka gemenskapen ofta är större än i större skolor. I byskolor växer det fram täta relationer mellan elever och lärare, och den tryggheten ger en bättre arbetsmiljö för alla. Det gäller också vikarier. När samma vikarier återkommer över tid, byggs förtroende och ömsesidig respekt upp, vilket gör undervisningen lugnare, mer effektiv och mer förutsägbar för eleverna.

En likvärdig och fungerande skola på landsbygden kräver dessutom att elevernas röster tas på allvar och att det finns tillräckligt med personal. När lärare, vikarier och elever får arbeta i en miljö med stabil bemanning och goda relationer skapas de bästa förutsättningarna för lärande, trygghet och välmående år 2040.

Fritid och kultur

Fritid och kultur är avgörande för att göra landsbygden attraktiv för barn och unga. För att en by eller ort ska kunna utvecklas och kännas levande, behövs trygga samlingsplatser där unga kan mötas, delta och känna att de hör hemma. Det kan handla om en fritidsgård, ett byahus eller en idrottshall som fungerar som en naturlig mötesplats där vänskaper byggs, initiativ uppmuntras och unga får en meningsfull fritid.

För att landsbygden inte ska upplevas som en nackdel utan som en plats att vara stolt över, behövs också återkommande kulturella och sociala evenemang. Konserter, idrottsturneringar, föreningsdagar och andra arrangemang stärker gemenskapen, bidrar till kulturell utveckling och gör det mer attraktivt att bo kvar. När det händer saker i byn blir det tydligt att ungas liv, intressen och engagemang räknas.

En stark fritids- och kultursatsning på landsbygden kräver att kommunen tar ansvar för att stödja, samordna och synliggöra möjligheterna. Det handlar både om att ge förutsättningar för mötesplatser och evenemang och om att tydligt informera om vilka föreningar, idrottslag och fritidsaktiviteter som finns i området. När unga vet var de kan vända sig, vilka aktiviteter som finns och dessutom får stöd att starta egna initiativ, växer delaktighet, stolthet och framtidstro inför år 2040.

Psykisk hälsa och trygghet

Psykisk hälsa och trygghet är en grundläggande rättighet för unga på landsbygden, inte något som kan komma i andra hand. Mötesplatser där man kan träffas efter skolan, vara sig själv och känna sig sedd minskar ensamhet och utanförskap. De fungerar också som en skyddsfaktor när livet är tungt. I trygga miljöer, där vuxna finns nära och tar unga på allvar, blir det lättare att prata om hur man mår. Då går det också att sätta ord på sådant som ofta tystas ner, till exempel mäns mentala hälsa och normer om att alltid vara stark, utan att behöva skämmas.

Samtidigt vet vi att många unga idag har svårt att få stöd när de mår dåligt. Psykologiskt stöd saknas på flera orter, ungdomsmottagningar ligger långt bort och det är otidigt var man ska vända sig. Bokningssystem upplevs som krångliga, tiderna är få och resorna tar tid. I praktiken innebär det att många låter bli att söka hjälp, trots att behovet är stort.

Inför år 2040 ska tillgången till stöd för psykisk hälsa vara lika självklar som rätten till undervisning. Det ska finnas lågröskelstöd både digitalt och fysiskt, tydlig information och professionella vuxna som har tid att lyssna. Mötesplatser, föreningar, skola och vård behöver arbeta tillsammans, så att unga inte faller mellan stolarna. Ingen ung på landsbygden ska behöva bära sin oro ensam eller tveka på om hjälpen finns. Den ska vara nära, begriplig och möjlig att nå i tid.

Miljö och framtid

Miljö, jordbruk och transporter hänger ihop med ungas vardag på landsbygden. Utan bönder finns ingen lokal matproduktion, och utan hållbara transporter blir det svårare att ta sig till skolan,

fritidsaktiviteter och kompisar. För unga på landsbygden handlar framtiden både om klimatet och om att kunna leva kvar där man växer upp.

Jordbruket är grunden för att samhället ska fungera. Mjölk, kött, spannmål och andra livsmedel vi tar för givna finns bara så länge någon orkar och har råd att producera dem. Därför behöver böndernas villkor förbättras, så att det blir möjligt och attraktivt att fortsätta med jordbruk. Det handlar om ekonomiskt stöd, men också om respekt för marken och djuren. När åkrar och betesmarker fylls med skräp och aluminiumburkar, skadas både djur och natur. Att hålla jordbruken rena är ett ansvar vi delar.

Samtidigt behöver vi ta klimatansvaret på allvar. Idag körs många barn långa sträckor till skolan, ofta för att kollektivtrafiken upplevs som osäker, dåligt anpassad eller för gles. Det ökar utsläppen och minskar möjligheten för unga att umgås på bussen och röra sig mer självständigt. Inför år 2040 behöver vi se över hur skolskjutsar, busslinjer och andra transporter är organiserade, så att resor kan bli tryggare, mer hållbara och mer tillgängliga. När jordbruket värnas, miljön tas på allvar och utsläppen minskar, skapas en landsbygd där unga kan se sin framtid, inte bara sin barndom.

Gemenskap och inflytande

Unga på landsbygden vill vara med och påverka, inte bara bli informerade i efterhand. För att det ska vara möjligt behöver vi tydliga platser i ungdomsråd, byaföreningar och olika arbetsgrupper, där vi kan vara med i samtalen, lägga fram egna förslag och ta ansvar för beslut som rör vår vardag.

Inflytande byggs genom att få prova på det i praktiken. Därför behövs projekt där unga får planera, genomföra och följa upp allt från aktiviteter till satsningar som gör byn tryggare och mer levande. När vi får stöd, handledning och en rimlig budget växer både mod, kunskap och vilja att ta ansvar.

Ideella föreningar och idrottslag är ofta navet i gemenskapen. Med långsiktigt ekonomiskt stöd, tillgång till lokaler och närvarande vuxna ledare kan föreningslivet bli en naturlig arena där unga hittar sin plats, utvecklar ledarskap och lär sig hur man faktiskt skapar förändring tillsammans.

Kommunikation och kollektivtrafik

För oss unga på landsbygden är bussen inte bara ett färdssätt, den är en förutsättning för att kunna ta sig till skolan, jobbet, fritidsgården och kompisar. När det bara går några få turer om dagen, eller när bussen kör fast eller hamnar i diket på vintern, blir varje resa en osäkerhet. Då väljer många föräldrar att skjutsa i stället, och unga tappar både frihet och tillgång till vardagslivet.

För att kollektivtrafiken ska kännas trygg och fungera året runt behövs förare som är väl utbildade för halka, snö och smala vägar. Men det handlar också om att göra bussyrket mer attraktivt. Idag konkurrerar det med andra jobb som har bättre arbetstider, villkor och utvecklingsmöjligheter. Om vi vill ha säkra och pålitliga bussar i hela kommunen måste vi också se till att busschaufförer har rimliga löner, bra arbetsmiljö och stolthet i sitt yrke.

När kollektivtrafiken är säker, punktlig och bemannad av förare som trivs med sitt jobb blir det enklare för unga att röra sig själva, delta i aktiviteter och planera sin vardag utan att vara beroende av bil. Det är en nyckel för att landsbygden ska vara en plats där det går att leva, inte bara bo.

Arbete och framtidstro

För oss unga på landsbygden är sommarjobb inte bara ett sätt att tjäna pengar. Det är vårt första steg in i arbetslivet och en chans att se om det går att bygga en framtid där vi faktiskt bor. Därför måste det finnas feriejobb inte bara i stan, utan också i byarna. Vi ska kunna jobba på hemmaplan, nära vår vardag, våra föreningar och våra lokala företag.

Kommunen behöver arbeta aktivt tillsammans med företag, gårdar, föreningar och verksamheter i byarna för att skapa fler lokala jobb för unga. Det kan handla om allt från arbete inom service, turism och föreningsliv till stöd i jordbruk, omsorg eller kultur. Med tydlig information, enkla ansökningsvägar och ett utbud som finns i flera olika branscher ökar chansen att fler ungdomar hittar ett jobb som passar just dem.

När lokala arbetsgivare får stöd, till exempel genom sommarjobbsatsningar, handledarstöd eller ekonomiska incitament, blir det lättare att våga anställa unga även i tuffare tider. Det stärker företagen, ger oss ungdomar arbetslivserfarenhet och gör att fler kan se en verklig framtid i sin egen by, inte bara någon annanstans.

Här vill vi leva, inte bara växa upp

Avslutningsvis vill vi som unga på landsbygden betona att vår del av kommunen är full av möjligheter, men bara om vi tillsammans väljer att investera i den. Oavsett om det handlar om trygga vägar, engagerade lärare, starka föreningar, tillgänglig ungdomsvård eller ett levande kulturliv finns en gemensam nämnare: vi behöver en kommun som lyssnar, satsar och ser landsbygden som en självklar del av framtiden, inte som en bortglömd kant på kartan.

Genom att ge ungdomar verkligt inflytande, stärka viktiga yrkesgrupper, stötta lokala företag och skapa mötesplatser där gemenskapen får växa bygger vi en kommun som både nuvarande och kommande generationer kan vara stolta över. Vi vet att förändring är möjlig. Det som krävs är vilja, samarbete och mod att fatta beslut som gör skillnad på riktigt.

Låt oss tillsammans skapa ett tryggt, hållbart och levande 2040 där landsbygden inte bara överlever, utan blomstrar.

Underskrifter

Evelina Palo Alise Öberg Alvina Nyman
Elin W. John Kalle

Arbetet bakom brevet

